

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : การจัดการทรัพยากรสำหรับการพัฒนาในชุมชนชนบท

ชื่อผู้เขียน : นายธีรา หมนบาล

ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต : สาขาวิชาการศึกษาอกระบบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ	ลีสุวรรณ	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุรักษ์	บุญยานุวัฒน์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยงยุทธ	เปลี่ยนแดง	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการจัดการทรัพยากรสำหรับการพัฒนาในชุมชนชนบท มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรสำหรับการพัฒนาของชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนเงื่อนไขที่ส่งเสริมให้เกิดการจัดการทรัพยากรสำหรับการพัฒนาของชุมชน

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกต และการจัดกลุ่มสนทนา ผลของการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

ประชาชนในชุมชนที่ศึกษาคือ หมู่บ้านศรีมหาโพธิ์ เป็นชุมชนชนบทในจังหวัดเชียงใหม่ ภาคเหนือของประเทศไทย ศึกษาพบว่า

1. การจัดการทรัพยากรของชุมชน ได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การจัดการที่มีมาแล้วตั้งแต่อดีต เป็นการจัดการที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และการผลิต เพื่อให้มีความกินดีอยู่ดี ผลจากการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรในลักษณะกลุ่มในอดีตนั้น มีด้วยกัน 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้นำเพื่อการเกษตร 2. กลุ่มแลกเปลี่ยนแรงงาน 3. กลุ่มพัฒนาวัดและชุมชน การจัดการทรัพยากรหลัก ๆ ดังกล่าว จะเอาวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนและอาศัยระบบโครงสร้างสัมพันธ์ของคนในชุมชน ระบบความเชื่อ ระบบการผลิต ควบคุมผสมกลมกลืนกันไป ช่วงที่ 2 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา เป็นการจัดการทรัพยากรภายหลังที่ได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มาจากภายนอก โดยเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเงินมากกว่าและมีการรวม

ตัวกันเป็นกลุ่มโดยมีวัตถุประสงค์ของกลุ่มนั้นๆ อย่างชัดเจน ซึ่งได้แก่ กลุ่มธนาคารข้าว โค-กระบือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ศูนย์สาธิตการตลาด กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มฌาปนกิจศพ และกลุ่มการผลิต การจัดการทรัพยากรตามรูปแบบใหม่นี้ ต้องอาศัยกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดของกลุ่มนั้น ๆ เป็นแนวทางในการพัฒนา

2. เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรของชุมชน

2.1 โครงสร้างของสังคม ที่เป็นเครือญาติ ระบบความสัมพันธ์ที่ดี ทำให้สามารถรวมกลุ่มกันจัดการทรัพยากรที่สนองความต้องการของชุมชนได้

2.2 ความสำนึกของชุมชนในการรับรู้ปัญหาและการแก้ปัญหา เมื่อชุมชนประสบกับปัญหาต่าง ๆ ก็พยายามหาทางออกอยู่เสมอ โดยการคิดค้นกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะแกนนำของชุมชน ได้พยายามหากิจกรรมที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์มาสู่ชุมชนเสมอ

2.3 การประสานทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน และทรัพยากรที่อยู่ภายนอกชุมชน เพื่อขอความร่วมมือในด้านต่าง ๆ

2.4 ศักยภาพและภูมิปัญญาของผู้นำ ผู้นำที่ตีความความสำคัญที่ส่งผลทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

2.5 สถานภาพและบทบาท และการมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชน การจัดการระบบทรัพยากรของชุมชนขึ้นอยู่กับสมาชิกเป็นสำคัญ ในการทำกิจกรรมใดๆ ก็ตาม หากผู้คนในชุมชนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมนั้นก็สำเร็จดำเนินการไปได้

Thesis Title : Resources Management for Development in Rural
Communities

Author : Mr.Theera Meambal

M.Ed. : Nonformal Education

Examining Committee :

Assoc.Prof. Dr. Chukiat Leesuwat Chairman

Assist.Prof. Dr. Anurak Panyanuwat Member

Assist.Prof. Yongyudh Plianpadung Member

Abstract

The purposes of this research were to study the process of resource management for development in rural communities and to find out the factors influenced the resource management process in community development.

A qualitative research method was used in this study. The data were collected by means of informal interviews, observations and focus group discussion. The target groups were the people in rural communities in Northern Region of Thailand. Their simply ways of life and culture were found in common as of other communities in this region based on close relationships.

The findings revealed that resource management for development in rural communities was devided into 2 periods as follow :

1. Resource management process in the former time was initiated within the communities, mostly related to concerned community way of life and the villagers' behaviors. The villagers were found working cooperatively with one another for their community development process.

They appeared to know what to do and how to solve their problems. It was found that there were 3 kinds of activity in managing community resources : a) irrigation group activities, b) labour exchange activity ; and c) community development group. There were various factors effected the management of their community resources such as culture, tradition, relationship of people in those communities, beliefs and production system.

2. Resource management process after the seventh National Socio-Economic Development Plan was found initiated from outside communities which was mainly emphasized on financial system. Various groups were organized with some certain purposes such as rice/buffallo bank, production credit group, market demonstration center, housewives' group, cremation group, and production group. These kinds of management were found conducted in line with rules and instructions of each group by mean of community development.

The important factors which had impacts on community resource development were also devided into 2 parts internal and external factors.

1. The internal factors consisted of : a) community awareness b) solution of community problems c) coordination for the use of resources utility ; e) experiences of community members related to resource management; f) management efficiency and ability of community leaders; g) status and roles of community members; h) cultural matters and social system within the society; i) people participation; and j) reaction of activity.

2. The external factors consisted of ; a) effective development of government organization and supports from outside agencies.